

Sygn. akt VI Ga 311/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w R. VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Walus-Rzasa

Protokolant: st. sekr. sądowy Magdalena Kamuda

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2016 r. w R.

na rozprawie

sprawy z powództwa: Skarbu Państwa Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo J.

przeciwko: J. B.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w R. V Wydziału Gospodarczego z dnia 29 czerwca 2016 r.,
sygn. akt V GC 561/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

I. zasądza od pozwanego J. B. na rzecz powoda Skarbu Państwa Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo J. kwotę 1.480,88 zł (jeden tysiąc czterysta osiemdziesiąt złotych 88/100) z ustawowymi odsetkami za czas opóźnienia od dnia 3 września 2015r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

III. nakazuje pobrać od pozwanego J. B. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w R. kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem opłaty sądowej, od uiszczenia której powód był zwolniony.

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

3. nakazuje pobrać od pozwanego J. B. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w R. kwotę 30,00 zł (trzydzieści złotych) tytułem opłaty sądowej od apelacji, od uiszczenia której powód był zwolniony.

Sygn. akt VI Ga 311/16

UZASADNIENIE

Powód – Skarb Państwa Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo J. domagał się od pozwanego J. B. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) Zakład Produkcji (...) zapłaty kwoty 1.480,88 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Na uzasadnienie pozwu powód podał, iż strony zawarły dwie umowy sprzedaży drewna nr (...) i (...), w których wprowadzono uprawnienie do rekompensaty w wysokości równowartości 40 euro za koszty odzyskania należności zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8.03.2013 r. o terminach zapłaty w

transakcjach handlowych. Pozwany nie regulował w terminie należności z tytułu zapłaty za zakupione drewno, w związku z czym notami księgowymi nr (...), (...), (...), (...) i (...) naliczono pozwanemu kwoty 499,67 zł, 165,98 zł, 165,98 zł 484,05 zł oraz 165,20 zł tytułem rekompensaty – zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

W dniu 13.01.2016r. r. Sąd Rejonowy w R. V Wydział Gospodarczy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym w całości uwzględnił roszczenie wraz z kosztami procesu.

Od wydanego nakazu zapłaty sprzeciw wniósł pozwany zaskarżając nakaz w całości i wnosząc o oddalenie powództwa. Pozwany zarzucił, iż dokonał dobrowolnej zapłaty należności wraz z odsetkami, powód nie poniósł żadnych kosztów dochodzenia należności. Zdaniem pozwanego stanowisko powoda stanowi nadużycie prawa albowiem powód nie wykazał zasadności zaistnienia rekompensaty i poniesienia kosztów odzyskiwania należności w równowartości 40 euro od zaległych faktur, dochodzenie należności przez powoda w okolicznościach niniejszej sprawy stanowi lichwę, jest sprzeczne z art. 483 § 1 oraz z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 kc.

W odpowiedzi na stanowisko pozwanego powód powołując się na uchwałę SN z dnia 11.12.2015 r. sygn. akt III CZP 94/15 podał, iż rekompensata za koszty odzyskania należności przysługuje wierzycielowi bez konieczności wykazywania, że koszty te zostały poniesione. Powód podniósł, że pozwany jest przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o działalności gospodarczej a powód prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, co zostało wskazane przez Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach, które powód szczegółowo przytoczył. Ponadto powód wskazał, iż w niniejszej sprawie przysługuje mu rekompensata za koszty odzyskiwania należności albowiem spełnione zostały przesłanki art. 10 powołanej ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, powód nabył uprawnienie do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1 gdyż bezspornym w sprawie jest, iż pozwany nie dokonał w terminie zapłaty za drewno.

Pozwany z kolei stwierdził, iż z wyżej powołanej uchwały Sądu Najwyższego wynika również konieczność zbadania czy w okolicznościach konkretnej sprawy wierzyciel nie nadużył swojego uprawnienia.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że powód Skarb Państwa Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo J. w dniu 9.12.2013 r. zawarł z pozwanym J. B. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą (...) Zakład Produkcji (...) umowy sprzedaży drewna. Strony w treści zawartych umów zastrzegły, że w razie uchybienia w terminie płatności należności pozwany ma obowiązek obok odsetek ustawowych zapłacić tytułem rekompensaty równowartość 40 euro przeliczonych na złote według średniego kursu NBP ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne, zgodnie z ustawą z dnia 8.03.2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

Ponieważ pozwany nie zapłacił w terminie faktur VAT, ilość opóźnień w zapłacie za poszczególne faktury wynosiła od 3 do 26 dni, powód wystawił na rzecz pozwanego noty księgowe, w których naliczył pozwanemu kwotę 1.480,88 zł tytułem kosztów rekompensaty zgodnie z ustawą o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

Wezwaniem z dnia 3.09.2014r. powód wezwał pozwanego do zapłaty należności objętej sporem.

Pozwany w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą pozostaje w stosunkach handlowych z (...) SA na podstawie umowy zawartej w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych. Zgodnie ze specyfikacją warunków zamówienia spółka jest zobowiązana do zapłaty na rzecz pozwanego tytułem dostawy drewna w terminie 120 dni od daty wystawienia faktury vat. Umowy zawarte przez pozwanego z (...) SA nie podlegają negocjacji. Drewno, które jest odbierane przez (...) SA musi być pozyskiwane w Lasach Państwowych, które jako jedyne dają gwarancję zgodności z normą oraz w zakresie terminowości dostaw. Pismem z 23.06.2016r. pozwany zwrócił się do (...) S.A. o uregulowanie należności w kwocie 285.177,26 zł.

Wyrokiem z dnia 23.06.2016r. Sąd Rejonowy w R. V Wydział Gospodarczy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 377,00 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że strony łączyły umowy sprzedaży (art. 535 § 1 kc) przy czym fakt ich zawarcia oraz wykonanie przez powoda nie były sporne.

Sąd Rejonowy powołując stanowisko Sądu Najwyższego uznał, iż Skarb Państwa reprezentowany przez odpowiednie jednostki organizacyjne Lasów Państwowych w tym Nadleśnictwa, prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Sąd Rejonowy powołał się na art. 10 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

Zgodnie z dyspozycją art. 10 ust 1. ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych z dnia 8.03.2013 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 403 ze zm) wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1, przysługuje od dłużnika, bez wezwania, równowartość kwoty 40 euro przeliczonej na złote według średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne, stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności.

Kwota 40 euro, o której mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych ma charakter ryczałtu i w tym zakresie następuje uproszczenie postępowania dowodowego - wystarczy, że wierzyciel wykaże przed sądem sam fakt opóźnienia w zapłacie, aby roszczenie zostało uznane za zasadne. Takie stanowisko zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 11.12.2015 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 94/15, w której zostało stwierdzone, iż rekompensata za koszty odzyskiwania należności w wysokości 40 euro, przewidziana w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. 2013, poz. 403), przysługuje wierzycielowi bez konieczności wykazania, że koszty te zostały poniesione. Roszczenie o rekompensatę w wysokości 40 euro powstaje po upływie terminów zapłaty ustalonych w umowie lub ustalonych zgodnie z art. 7 ust. 3 i art. 8 ust. 4 tej ustawy.

W uzasadnieniu do tej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził również, iż mając jednak na uwadze dolegliwość dla dłużnika takiej sankcji, do sądu orzekającego w sprawach o przyznanie równowartości 40 euro, należy zbadać, czy w okolicznościach konkretnej sprawy wierzyciel nie nadużył przyznanego mu prawa, biorąc pod uwagę art. 5 kc.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy uznał, iż powód wykazał, iż pozwany pozostawał w opóźnieniu w zapłacie należności z faktur, tym samym powód miał podstawy do naliczenia od każdej z faktur zryczałtowanych kosztów odzyskania należności, jednakże opóźnienie w płatnościach było znikome i wynosiło zaledwie kilka dni. Powód nie wykazał, aby poniósł z tego powodu jakiegokolwiek dolegliwości.

Sąd Rejonowy podzielił zarzut pozwanego, iż w okolicznościach przedmiotowej sprawy wierzyciel nadużył przyznanego mu prawa, biorąc pod uwagę art. 5 kc.

W szczególności zdaniem Sądu Rejonowego zasadnie podnosił pozwany, że opóźnienie w zapłacie z jego strony było nieznaczne. Pozwany dobrowolnie zapłacił na rzecz powoda należności objęte wystawionymi fakturami VAT, jak również należności odsetkowe. Słusznie pozwany podawał, iż w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do przyjęcia, że powód prowadził jakąkolwiek windykację, a co za tym idzie, że poniósł jakiegokolwiek koszty windykacji. Opóźnienia ze strony pozwanego wynikały z obiektywnych trudności związanych z kolei z płatnościami należności ze strony jego odbiorcy drewna ((...) Spółka (...)). Terminy zapłaty z J. Spółką (...) ustalone zostały w dużym odstępie czasowym od momentu wydania surowca, a (...) jest zobowiązana do uregulowania na rzecz pozwanego kwoty 285.177,26 zł. Niniejsze niewątpliwie oddziałuje na sytuację finansową przedsiębiorstwa pozwanego i jest dla niego niekorzystne. Zatem żądanie powoda w zakresie objętym sporem należy uznać za niezgodne z zasadami współzycia społecznego, mając na uwadze stałą współpracę gospodarczą stron rokującą na jej utrzymanie przez dłuższy okres.

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, iż dochodzenie przez powoda przedmiotowego roszczenia jest nadużyciem prawa podmiotowego w świetle art. 5 kc i nie może korzystać z ochrony. Ponadto po stronie wierzyciela istnieje

wyłącznie uprawnienie przewidziane w art. 10 powołanej ustawy, nie zaś obowiązek, a treści normatywnej tego przepisu nie zmienia okoliczność, iż wierzycielem jest Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód i zaskarżając w całości wyrok Sądu Rejonowego zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 5 kc, jako podstawy prawnej oddalenia powództwa, poprzez przyjęcia, że w realiach przedmiotowej sprawy doszło do nadużycia prawa.

Naruszenie art. 10 ustawy z 8 marca 2013r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych przez przyjęcie, że opóźnienie w płatnościach było znikome i wynosiło zaledwie kilka dni, powód nie wykazał kosztów windykacji, podczas gdy z załączonych dowodów wynika, że pozwany opóźniał się z zapłatą każdej kolejnej faktury a opóźnienia wynosiły kolejno: 3,10,5,4,5,12,7,5,26 dni.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku – przez uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W szczególności powód zarzucił, że skorzystanie z dobrodziejstwa art. 5 kc jest możliwe jedynie wówczas, gdy strona wskaże jakie zasady współżycia społecznego doznały naruszenia w konkretnej sytuacji. Nie wystarczy zatem ogólne i lakoniczne powołanie się na naruszenie powyższej normy. Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku wskazał jedynie, że pozwany dobrowolnie zapłacił należności główne i odsetki, gdyż zapłaty nastąpiły z opóźnieniami, spowodowanymi trudnościami związanymi z płatnościami należności od odbiorcy i nie były długie. Powód podniósł, że rekompensata w wysokości 40 euro, należna na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych mogła być dochodzona przez powoda w stosunku do jego kontrahentów, którzy opóźniali się z zapłatą należności. Właśnie likwidacja zatorów płatniczych w transakcjach handlowych, legła u podstaw wydania dyrektywy 2011/7/UE, wprowadzonej do prawa polskiego. W niniejszej sprawie jak stwierdził powód pozwany opóźnił się z zapłatą i nadal nie płaci w terminie należności z tytułu następnych dostaw drewna – co powoduje, że zastosowanie przez powoda rekompensaty w wysokości 40 euro, szczegółowo obliczonej w pozwie, było zgodne ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, opartego na regulacji zawartej w art. 10 ust. 1 powołanej wyżej ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie.

W okolicznościach niniejszej sprawy żądanie powoda znajduje oparcie w art. 10 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Przepis ten wskazuje, że wierzycielowi – w tym wypadku powodowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust 1 lub art. 8 ust 2, bez wezwania, przysługuje od dłużnika z tytułu rekompensaty za koszty odzyskiwania należności równowartość kwoty 40 euro i kwota ta ma charakter ryczałtu. Wystarczy więc, że wierzyciel wykaże przed sądem sam fakt opóźnienia dłużnika w zapłacie (a to w niniejszym przypadku miało miejsce), aby roszczenie stało się wymagalne.

Wskazać również należy, że wątpliwości prawne, jakie pojawiały się w doktrynie i orzecznictwie na tle stosowania art. 10 omawianej ustawy, zostały ostatecznie rozstrzygnięte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r. sygn. akt III CZP 94/15. W wyżej powołanej uchwale Sąd Najwyższy po rozpoznaniu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w R. zagadnienia prawnego orzekł, że rekompensata za koszty odzyskiwania należności w wysokości 40 euro, przewidziana w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. 2013, poz. 403), przysługuje wierzycielowi bez konieczności wykazania, że koszty te zostały poniesione. Roszczenie o rekompensatę w wysokości 40 euro powstaje po upływie terminów zapłaty ustalonych w umowie lub ustalonych zgodnie z art. 7 ust. 3 i art. 8 ust. 4 tej ustawy.

Niewątpliwie pozwany przekroczył terminy płatności określone w fakturach o 3,10,5,4,5,12,7,5,26 dni i jak twierdzi powód nadal nie płaci w terminie należności z tytułu następnych dostaw drewna- co powoduje, że zasadne jest domaganie się przez powoda rekompensaty w wysokości 40 euro stosownie do regulacji zawartej w art. 10 ust. 1 powołanej ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

Jak zasadnie podniósł powód w apelacji to właśnie likwidacja zatorów płatniczych w transakcjach handlowych, legła u podstaw wydania dyrektywy 211/7/UE.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 11 grudnia 2015r. III CZP celem ustalenia tej kwoty w wysokości 40 euro nie jest rekompensata wierzycielowi kosztów jakie poniósł w związku z dochodzeniem należności odnoszących się do konkretnej transakcji, lecz skłonienie dłużnika do zapłaty w terminach określonych w ustawie oraz stanowiącej podstawę jej wprowadzenia do prawa polskiego, Dyrektywie 2011/7/EU. Skoro zaś celem tej Dyrektywy jest zwalczanie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, to uprawnienie do żądania od dłużnika zryczałtowanego zwrotu kosztów odzyskiwania należności, należy postrzegać jako jeden ze środków służących realizacji tego celu. Prawodawca unijny uznał, że należy wprowadzać dodatkowe środki, które zapobiegają negatywnemu wpływowi jaki opóźnienia w płatnościach powodują dla płynności finansowej przedsiębiorstw.

Mając na uwadze powyższe skoro pozwany przekroczył terminy płatności w wielu przypadkach, niektóre nawet do 26 dni i nadal nie płaci w terminie nie można przyjąć, by powód naliczając rekompensaty w kwocie 40 euro nadużył przyznanego mu prawa w rozumieniu art. 5 kc. Pozwany nie wykazał również aby zwracał się do swojego kontrahenta ((...) Spółki (...)) o zmianę niekorzystnej umowy tak aby wpłynęło to na stosunki handlowe z powodem i aby mógł dotrzymywać terminów rozliczenia z powodem.

Zważywszy na powyższe Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., w ten sposób, że zasądził od pozwanego J. B. na rzecz powoda kwotę 1.480,88 zł z odsetkami za czas opóźnienia na podstawie powołanego wyżej art. 10 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

W zakresie kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych zasądzać od pozwanego na rzecz powoda kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

W przedmiocie kosztów postępowania odwoławczego orzeczono jak w pkt 2 wyroku – na podstawie art. 108 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., 1804) zasądzać od pozwanego łącznie kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 30 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, której powód nie miał obowiązku uiścić. Analogiczne rozstrzygnięcie zapadło w odniesieniu do opłaty sądowej od apelacji.